

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Edukácia intelektovo nadaných detí v základnej škole

Projekt programu špecializačného vzdelávania

Číslo rozhodnutia o akreditácii: 1724/2016-KV

Odtlačok pečiatky
a podpis štatutárneho zástupcu:

MUDr. Peter Lukáč, MPH

Názov žiadateľa:

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Názov vzdelávacieho programu:

Edukácia intelektovo nadaných detí v základnej škole

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Problematika rozvoja talentov je vysoko spoločensky aktuálna; Slovensko jej bude venovať pozornosť aj v rámci svojho predsedníctva EÚ. Legislatívny rámec pre rozvoj nadaných detí v rámci výchovno-vzdelávacieho systému SR vytvoril zákon č. 245/2008 Z.z. (školský zákon) a naň nadväzujúce rezortné predpisy. Pedagógovia v praxi však dodnes nie sú na prácu s intelektovo nadanými žiakmi dostatočne pripravení. Pregraduálne vzdelávanie im z tejto oblasti poskytuje iba minimum informácií. Preto je nevyhnutné zaradiť problematiku edukácie nadaných do celoživotného vzdelávania, konkrétne do kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov školského rezortu. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie sa problematike venuje výskumne vyše tridsaťpäť rokov, aplikačne od roku 1993. Ústav gestoroval pokusné overovanie vzdelávania intelektovo nadaných žiakov v oddelených triedach (škole) i formou integrácie v bežných triedach ZŠ, podieľal sa na príprave Koncepcie rozvoja nadaných detí a mládeže v SR, ktorú prijalo MŠ SR v roku 2007, a v r. 2009 koordinoval prípravu štátneho vzdelávacieho programu pre školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním (ISCED 1, 2, 3a). Získané skúsenosti odovzdával a odovzdáva učiteľom v rámci rôznych foriem vzdelávania, naposledy v rámci programu kontinuálneho vzdelávania č. 353/2011-KV vypracovaného podľa zákona č. 317/2009 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z.z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Platnosť akreditácie vyprší 31.12.2016, preto bolo treba vypracovať nový, aj keď obsahovo totožný projekt. Zákon hovorí v súvislosti so školou o „žiakoch s nadaním“, v názve vzdelávania však ponechávame širší pojem „nadané deti“, nakoľko obsah kurzu zahŕňa aj mimoškolské súvislosti nadania, ktoré musí učiteľ poznať a akceptovať.

Druh kontinuálneho vzdelávania:

špecializačné (§ 35 ods. 4 pís. d) a § 37 zákona č. 317/2009 Z. z.)

Forma kontinuálneho vzdelávania:

kombinovaná (85 hod. prezenčne, 40 hod. distančne)

Hlavný cieľ:

Pripraviť učiteľov základných škôl na výchovno-vzdelávaciu prácu s nadanými deťmi.

Špecifické ciele:

Absolventi majú:

- pochopiť potrebu osobitnej podpory nadaných detí v pedagogickom procese;
- získať záujem o nové formy práce s talentami;
- osvojiť si poznatky o podstate nadania, jeho štruktúre, determinantoch vývinu a pozitívnych i negatívnych prejavoch v detskom veku;
- získať informácie o možnostiach identifikácie intelektových talentov;

- nadobudnúť poznatky o organizačných formách uplatňovaných v edukácii nadaných detí;
- oboznámiť sa s niektorými alternatívnymi pedagogickými prístupmi využívanými v edukácii intelektovo nadaných detí;
- získať informácie o legislatívnom zabezpečení výchovy a vzdelávania intelektovo nadaných detí v SR;
- získať citlivosť pre posudzovanie talentov žiakov nielen podľa ich školských výkonov;
- získať motiváciu pre spoluprácu so školským/poradenským psychológom;
- naučiť sa pripravovať školské vzdelávacie programy a individuálne výchovno-vzdelávacie programy pre žiakov s intelektovým nadaním;
- rozvinúť vlastný tvorivý potenciál a spôsobilosť využívať ho v práci s nadanými deťmi;
- naučiť sa vhodnými pedagogickými postupmi eliminovať prípadné problémy v psychickom vývine nadaných detí;
- rozvinúť spôsobilosť pripravovať pre nadaných žiakov alternatívne učebné materiály a získať informácie o možných zdrojoch využiteľných pri ich tvorbe;
- osvojiť si spôsobilosti pre netradičné vedenie vyučovacej hodiny (individuálny prístup, práca v skupinách, práca podporného pedagóga ap.)
- naučiť sa využívať prvky rôznych alternatívnych modelov vzdelávania nadaných žiakov pri podpore kognitívneho, kreatívneho a sociálneho rozvoja ich osobností;
- osvojiť si princípy citlivého pedagogického hodnotenia nadaných žiakov.

Obsah vzdelávacieho programu:

Učebný plán:

Predmet	prezenčne		dištančne
	teória	prax	
Psychológia nadania	15	5	–
Psychológia tvorivosti	8	4	4
Pedagogika intelektovo nadaných	21	4	8
Tvorba výchovno-vzdelávacích programov pre nadaných	7	2	6
Právne predpisy k edukácii intelektovo nadaných žiakov	6	–	–
Prípadové štúdie	–	2	8
Odborná stáž	–	10	–
Záverečná práca	1	–	14
S p o l u	58	27	40

Učebné osnovy:

Psychológia nadania:

Teória – Problematika terminológie, história skúmania nadania, dedičnosť a prostredie, štruktúra nadania a jeho druhy, vývin nadania, prejavy nadaných detí, problémy nadaných detí, poradenstvo pre nadané deti, ich rodičov a učiteľov, identifikácia nadaných detí (15 hod. prezenčne)

Praktické aktivity - Nácvik práce s identifikačnými metodikami (5 hod. prezenčne)

Psychológia tvorivosti:

Teória – Vlastnosti tvorivej osobnosti, štruktúra tvorivosti, tvorivosť učiteľa a jeho žiakov, identifikácia tvorivosti, rozvíjanie tvorivosti (8 hod. prezenčne)

Praktické aktivity – Nácvik práce s identifikačnými metodikami, tréning tvorivých a sociálnych spôsobilostí (4 hod. prezenčne, 4 hod. dištančne)

Pedagogika intelektovo nadaných:

Teória – Špeciálne edukačné potreby nadaných detí, edukačné ciele v práci s nadanými deťmi, organizačné formy edukácie nadaných detí, modely vzdelávania nadaných žiakov a modifikácie edukačného procesu, alternatívne pedagogické prístupy využívané pri výchove a vzdelávaní nadaných detí, príprava alternatívnych učebných materiálov pre nadaných žiakov, spolupráca učiteľa s ďalšími odborníkmi, pedagogické hodnotenie nadaných detí (21 hod. prezenčne)

Praktické aktivity – poznávanie nadaných žiakov vo vlastnej triede/škole, príprava alternatívnych učebných materiálov, hodnotenie a sebahodnotenie žiakov (4 hod. prezenčne, 8 hod. dištančne)

Tvorba výchovno-vzdelávacích programov:

Teória – Zásady tvorby a obsah školského vzdelávacieho programu, princípy tvorby individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, špecifiká pri tvorbe skupinových programov, akcelerujúce a obohacujúce programy, uplatňovanie obohacujúcich programov v jednotlivých učebných predmetoch, vyučovanie cudzieho jazyka ako súčasť programu pre nadaných žiakov, programy zohľadňujúce viac druhov špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (7 hod. prezenčne)

Praktické aktivity – Oboznámenie sa s formulárom Individuálny výchovno-vzdelávací plán intelektovo nadaného žiaka a jeho vyplňaním, vytvorenie individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu pre vlastného žiaka (2 hod. prezenčne, 6 hod. dištančne)

Právne predpisy:

Teória – Školský zákon a jeho novely, vyhláška o základnej škole, vyhláška o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním, metodické materiály k práci s intelektovo nadanými žiakmi (6 hod. prezenčne)

Prípadové štúdie:

Teória – Obsah kazuistiky nadaného žiaka (1 hod. dištančne)

Praktické aktivity – Pozorovanie a zaznamenávanie osobitostí vývinu nadaného žiaka z vlastnej triedy/školy, zistenie údajov z jeho rodinnej, zdravotnej a osobnej anamnézy, navrhnutie a odskúšanie modifikovaných výchovno-vzdelávacích postupov, vyhodnotenie ich účinnosti, prezentácia štúdie (2 hod. prezenčne, 7 hod. dištančne)

Odborná stáž:

Praktické aktivity – Náčuvy na hodinách v triedach s nadanými deťmi a následný rozbor (10 hod. prezenčne)

Vypracovanie záverečnej práce:

Teória – Obsahová a formálna stránka záverečnej práce (1 hod. prezenčne)

Praktické aktivity – Práca s literatúrou, tvorba a aplikácia učebných materiálov, realizácia prieskumu, vyhodnotenie prieskumu, napísanie záverečnej práce (14 hod. dištančne)

Profil absolventa:

Absolvent špecializačného vzdelávania by mal vedieť spolupracovať so psychológom pri identifikácii nadaných žiakov, vypracovať školský vzdelávací program ako aj individuálny výchovno-vzdelávací program pre žiakov/žiaka s intelektovým nadaním, aplikovať v práci s nadanými deťmi alternatívne pedagogické postupy, pripravovať pre nadaných žiakov alternatívne učebné materiály, rozvíjať kognitívne, tvorivé i sociálne aspekty ich osobností, vhodnými výchovnými prístupmi eliminovať prípadné problémy v ich psychickom vývine. Uplatnenie nájde ako

- a) učiteľ v triede alebo škole pre žiakov s intelektovým nadaním,
- b) učiteľ v triede základnej školy, v ktorej sú začlenení intelektovo nadaní žiaci postupujúci podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích programov,
- c) špecializovaný (podporný) pedagóg integrovaných nadaných žiakov.

V prípadoch b) a c) môže zastávať kariérovú pozíciu pedagogického zamestnanca špecialistu podľa § 33 ods. 2 pís g. Zákona č. 317/2009 Z.z.

Rozsah vzdelávacieho programu:

125 hodín (85 prezenčne, 40 dištančne)

Kategória a podkategória pedagogických zamestnancov:

Učiteľ základnej školy (§ 13 pís. a), b), c) zákona č. 317/2009 Z. z.)

Kariérový stupeň a kariérová pozícia:

Ľubovoľné, prípadne špecialista na výchovu a vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov (§ 33 ods. 2 pís. g) zákona č. 317/2009 Z.z.)

Vyučovací predmet alebo vzdelávacia oblasť:

ľubovoľný

Podmienky pre zaradenie uchádzačov:

Písomná prihláška potvrdená riaditeľom školy; prihlášku riaditeľa školy potvrdzuje zriaďovateľ (§ 2 ods. 1 – 2 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z.) Oprávnenosť na zaradenie uchádzača, ktorý nie je v pracovnom pomere, resp. jeho prihlášku riaditeľ školy (zriaďovateľ) nepotvrdil, posúdi poskytovateľ podľa § 2 ods. 3 vyhlášky.

Na kontinuálne vzdelávanie bude zaradený pedagogický zamestnanec v uvedenej kategórii a podkategórii, ktorý spĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. a absolvoval najmenej šesť mesiacov pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 9 zákona č. 317/2009 Z. z.).

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončovanie:

V zmysle § 37 ods. 3 zákona č. 317/2009 Z. z. sa špecializačné vzdelávanie ukončuje *obhajobou písomnej záverečnej práce a záverečnou skúškou pred trojčlennou skúšobnou komisiou*. Od frekventantov sa vyžaduje:

- účasť na minimálne 80 % z rozsahu prezenčnej časti vzdelávania (§ 4 ods. 5 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z.z.);
- vypracovanie a prezentovanie prípadovej štúdie nadaného žiaka;
- predloženie a obhájenie záverečnej práce v rozsahu 16-20 strán (§ 8 ods. 3 pís. b) vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z.z.);
- úspešné zloženie záverečnej skúšky.

Témy určené na preskúšanie:

- vplyv dedičnosti a prostredia na vývin nadania,
- štruktúra nadania,
- prejavy nadaných detí,
- nadané dieťa v škole,
- nadané dieťa v rodine,
- rozvíjanie tvorivosti nadaných detí,
- rola pedagóga pri identifikácii nadaných detí,
- špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby nadaných detí,
- spolupráca učiteľa s ďalšími odborníkmi pri práci s nadanými deťmi,
- spolupráca učiteľa s rodičmi nadaných detí,
- organizačné formy edukácie nadaných žiakov,
- alternatívne pedagogické prístupy ku vzdelávaniu nadaných detí,
- alternatívne učebné materiály pre nadaných žiakov,
- výchovno-vzdelávacie programy pre nadaných žiakov,
- situácia v starostlivosti o nadaných v konkrétnom regióne.

Garant a personálne zabezpečenie:

Garant:

Doc. PhDr. Vladimír Dočkaľ, CSc. – dlhoročný vedecký pracovník VÚDPaP-u, editor odborného časopisu a vysokoškolský učiteľ. V rokoch 2000-2005 zodpovedal za gesciu experimentálneho overovania edukácie nadaných detí v základnej škole a pripravil metodické materiály k identifikácii a integrovanému vzdelávaniu intelektovo nadaných detí, ktoré sa používajú dodnes. Vzdelávanie učiteľov zabezpečuje od r. 2002 – najprv ako cyklické vzdelávanie pre MPC v Banskej Bystrici, od r. 2006 už pod hlavičkou VÚDPaP-u ako špecializačné inovačné štúdium a od r. 2011 ako kontinuálne vzdelávanie. Garant spĺňa kvalifikačný predpoklad v zmysle § 43 ods. 5 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Ostatní lektori:

PhDr. Jana Jurášková, PhD. – riaditeľka súkromnej školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, predtým dlhoročná učiteľka nadaných detí v experimentálnych triedach a tri roky pracovníčka ministerstva školstva, kde sa podieľala na príprave legislatívy pre nadaných. Pedagogiku intelektovo nadaných prednášala na PdF UK, od začiatku je lektorkou vzdelávacích akcií VÚDPaP-u.

PhDr. Eva Farkašová, CSc. – dlhoročná vedecká pracovníčka VÚDPaP-u, odborníčka na vyučovanie cudzích jazykov a prácu s deťmi z minoritných skupín. Zúčastňovala sa na experimentálnom overovaní integrovanej edukácie intelektovo nadaných detí v r. 2000-2005 i na doterajších vzdelávacích akciách VÚDPaP-u pre učiteľov nadaných detí.

Mgr. Martin Kmeť – skúsený odborný pracovník VÚDPaP-u, zaoberá sa problematikou integrovaného vzdelávania žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami a tvorbou individuálnych výchovno-vzdelávacích programov. Podieľal sa na experimentálnom overovaní integrovaného vzdelávania nadaných detí i na vzdelávaní ich učiteľov.

Finančné a materiálne zabezpečenie:

Vzdelávanie bude hradené z rozpočtu poskytovateľa s finančnou spoluúčasťou frekventantov (§ 57 ods. 1 pís. a) a e) zákona č. 317/2009 Z. z.). Spoluúčasť vo výške 50,- € uhradia frekventanti v dvoch splátkach – 30,- € na začiatku štúdia a 20,- € ako poplatok za vydanie osvedčenia o jeho ukončení. Vzdelávanie sa bude realizovať vo vlastných výučbových

priestoroch VÚDPaP-u, v prípade vzdelávania mimo Bratislavy poskytnú priestory školy, pre ktoré sa budú účastníci pripravovať.

Technické a informačné zabezpečenie:

Didaktickú techniku (PC, dataprojektor ap.) poskytne VÚDPaP. Študijné materiály vypracované lektormi dostanú frekventanti v elektronickej podobe, takisto zoznam literatúry. Niektoré nástroje na pomoc pri identifikácii nadaných žiakov a príklady alternatívnych učebných materiálov dostanú v tlačenej verzii.

Návrh počtu kreditov:

40 (25 za 125 hodín vzdelávania + 15 za ukončenie obhajobou a skúškou pred komisiou)